

Tíz év múlva felnőtt olvasóim lesznek!

A Polgárdi Községi Könyvtárban az olvasók száma 1966. december 31-én 150 fővel volt több mint az előző évben. Az idei eredmények azt mutatják, hogy újabb emelkedés várható az év végére.

Mi ennek az oka? Sok-sok gyerek, a második, harmadik osztályosok 1966 őszén, a környezetismereti órák alkalmából seregestől lepték el a könyvtárat, sokan iratkoztak be. Kis olvasóimat érdekelte a könyv, engem pedig ők kezdtek érdekelni. Sokszor elmesélték, mit olvastak, a verseket kívülről is megtanulták, szívesen mondták el kérésemre.

Figyelni kezdtem a gyerekeket, s akiknek kifejezőkészsége felülmúlta a többiét, szépen beszélt, megjelöltem a személyi lapját. Ezeket egyik vasárnap délutánra összehívtam. Diafilmvetítés és játék közben beszélgettem velük: megtudtam, mi érdekelheti őket. Érdeklődésük alapján féléves programot állítottam össze. Rendszeresen, kéthetenként találkoztunk, sőt időnként többször is. A programtervezetben ilyen témák szerepeltek:

Két német mesegyűjtő — Jacob és Wilhelm Grimm

Az állatok világa

Móra Ferenc, a nagy magyar mesélő

Karácsonyi külön kiadás

Ismerkedés folyóiratokkal

A rút kis kacsa (Andersen munkái)

Riki-tiki-Tévi (Kipling)

Melyik mese vagyok? (Vidám fejtörő)

Hauff legszebb meséi

Mit hozott a Nyuszi?

Társadalmi ünnepeink

Évszakok: tavasz, nyár

Anyák napja — Pedagógus nap

Évszakok: ős, tél

Nemzetközi Gyermeknap!

Felnőtt olvasók lettek (A nyolcadik osztályosok köszöntése)

Az „Ismerkedés folyóiratokkal” című délelőtti foglalkozás részletes programja például így alakult:

1. Új tagok felvétele, igazolványok átadása

2. Ifjúsági lapok ismertetése

3. Versek, mesék felolvasása a Dörmögő Dömötörből, Kisdobosból, Pajtásból, a Nők Lapjának gyermekrovatóból

4. Diavetítés (közkívánatra)

5. Kifestőkönyv színezés, színesceruzával

6. Játékok

Ilyenkor a könyvtár a gyerekek birodalma lett, nem kellett csendben lenniük,

felkerült a vetítővászon a könyvállványra, kedvükre keresgélhettek a diafilmek között, rajzolhattak, nézegethettek.

Ezekon a játékos mesedélelőttökön lassan a komoly munkát is megkezdtük: a játék mellett magnetofon segítségével tanultuk a szép beszédet, az érthető kifejezőmódot. Sok verset tanultunk, kis összeállításokat készítettünk — pl. Weöres Sándor verseiből —, ezekre meghívtuk a többi második, harmadik osztályos olvasókat is. Ilyenkor a vendéglátók könyvjelzőkkel lepték meg kis vendégeinket, vetélkedőket állítottak össze, kiállításokat készítettek, könyvismertéseket tartottak, boldogan igazgattak, rendeztek mindent.

Két hónap alatt 23 tagú csoport alakult ki, nagy viták után létrejött a Mesevilág elnevezésű valódi klub. Mindenki kis igazolványt kapott, mely a tag nevét, születési adatait, lakcímét tartalmazza.

Az első előadásokat csak diavetítés színesítette, aztán a mese figuráinak lerajzolása, kivágása, a velük való játék tette érthetőbbé az előadást. Nagy örömet okoztak a keskenyfilmek is, hisz ezeket nem kellett olvasni, és a képek mozogtak. Ez év elején kaptunk is és készítettünk is néhány bábut, amelyet kis átalakítással minden meséhez felhasználhattunk. Ezen az „átöltöztetések” sok örömmel szolgáltunk. Sokat rajzoltunk, festettünk, kirándultunk, növényt gyűjtöttünk, és persze vetélkedtünk is.

Mivel a verseket nagyon szerettük, Donászy Magda, Weöres Sándor, Aprily Lajos verseinek segítségével húsvéti „különkiadásunkban” (ezt az elnevezést a gyerekek adták a szabad programú, ünnepi foglalkozásoknak!) meghívott vendégeinknek háromnegyedórás verses összeállítást mutattunk be.

Ügynevezett próbáink módot adtak olyan problémák megbeszélésére, amelyekre az iskolában és a kölcsönzésekör sincs idő, s a foglalkozások kötött programjából is kimaradtak. Ilyenkor a gyerekek még közelebb kerültek hozzám. Beszélgettünk a költőkről, a színpadi mozgásról mint kifejezési formáról: a gyerekek megtanulták, hogy bizonyos alkalmakkor hová kell nézniük, merre kell fordulniuk. Ez nagyon nehéz, mert a gyerekek sehol sem tanulják. Nehezen sajátítják el, mennyi mindent lehet kifejezni mozgással, kézmozdulattal, pár nyugodt lépéssel.

A sok mese, film, vers, bábozás, játék nemcsak kellemes időtöltést nyújtott, hanem más eredményei is lettek. Könyvtári szempontból említésre méltó, hogy sok felnőtt — főleg szülő — látogatott el a könyvtárba, és lett szorgalmas olvasó. A gyerekeket az iskolában is meglátogattam, és örömmel hallottam, hogy sok gyerek olvasási és kifejezőképessége javult, vagy éppen a rajz jegye lett ötös.

Egy év telt el az első próbálkozások óta, az eredmények azt mutatják, érdemes volt elkezdeni. Az új iskolaévben bővül a program, hisz a gyerekek is nagyobbak lettek. Könyvtárhasználati (ka-

talógus, kézikönyvek) kérdések, természettudományi problémák, gyermekregények sorakoznak a mesék, versek mellé. Komolyabb, hosszabb mesejáték előadására, bábelőadásra is már bátrabban vállalkozhatunk.

Azt hiszem, hogy ezek a gyerekek már nem szakadnak el a könyvtől, a könyvtártól, szorgalmas, jó olvasók lesznek mindig, örömmel vesznek részt az irodalmi színpadi együttesekben, ifjúsági klubokban, szívesen járnak majd előadásokra.

Felföldy Magdolna
községi könyvtáros, Polgárdi (Fejér m.)

Közös fenntartású könyvtárak Tolna megyében

A Művelődésügyi Minisztérium és a Szakszervezetek Országos Tanácsa között 1959-ben megállapodás jött létre az állami és szakszervezeti könyvtárak együttműködéséről. Ez az egyezmény hangsúlyozta, hogy „...könyvtáraink hatékonysága jelentősen megnövelhető a különböző típusú könyvtárak erőfeszítéseinek összehangolásával, együttműködésének intézményes biztosításával”. (A Könyvtáros, 1959. 6. sz. 408. l.)

Az együttműködés alapjainak lerakása után további lépésekhez adott lehetőséget a művelődésügyi miniszternek a közös fenntartású könyvtárak létrehozására vonatkozó 4/1965. (VI. 15.) MM számú rendelete. Tolna megyében a fenti rendelet alapján dolgozta ki és fejlesztette tovább a megyei könyvtár az együttműködést az SZMT központi könyvtárral a közös fenntartású könyvtárak létrehozására. Ennek eredményeképpen öt településen kezdte meg működését az egyesített könyvtár: Dombóváron, Hőgyészen, Simontornyán, Mázán, Dalmandon. Az utóbbi három helyen a könyvtár szakszervezeti irányítással működik.

Az eddigi tapasztalatok alapján elmondhatjuk, hogy a tanácsi és a szakszervezeti népművelési szervek helyesen ismerték fel a rendeletben rejlő lehetőségeket a népművelési munka továbbfejlesztésére. Az így szerzett tapasztalatainkat a következőkben összegezzük:

Az anyagi és szellemi erők összevonásának előnyei mindenekelőtt abban mutatkoztak meg, hogy az egyesítés után a könyvek beszerzési köre és ezzel együtt a választék is bővült. Az illetékesek igyekeznek nagyobb anyagi támogatást adni a közös fenntartású könyvtáraknak (pl. Simontornyán). Az összevonások lehetővé teszik napi négy órában foglalkoztatott könyvtárosok beállítását is (pl. Hőgyészen).

Az egyesítés a megye könyvtárügyében, a tartalmi munkában is előbbrelépést jelent. Jó példa erre a dombóvári szakszervezeti és a járási könyvtár összevonása, amelynek eredményeképpen közös fenntartású korszerű gyermekkönyvtár létesült a volt szakszervezeti könyvtár helyiségében és folyóiratolvasó a járási könyvtár volt gyermekrészlégének helyén.

A könyvtárak és a művelődési házak jobb együttműködését is elősegíti az egyesítés. Mivel a közös fenntartású könyvtárak a művelődési házba költöztek, biztosítva van, hogy minden, ami a művelődési házban történik, kapcsolódjék, vezessen el a könyvhöz, mert enélkül nincsen tartalmas, sokoldalú népművelés. Az együttműködés jelei már mutatkoznak is (közös rendezvények, propaganda stb.). Ennek továbbfejlesztését a klubkönyvtárak létrehozása jelenti, ahol nincs külön könyvtári munka és külön művelődési házi tevékenység, hanem közös népművelési program van.

A szakszervezeti könyvtári hálózat megerősödése is az együttműködés egyik eredménye. Egyes szakszervezeti könyvtárak betöltötték már hivatásukat: a kis létszámú munkahelyeken a dolgozók nagyrészt olvasóvá neveltek, és ezért, vagy más akadályok miatt — helyiséghiány, kevés könyv stb. — nem tudják a megnövekedett olvasói igényeket kielégíteni, így szinte önmaguktól megszűnnek. (1966—67-ben 7 letéti könyvtár szűnt meg.) Ezzel szemben a közös fenntartású, szakszervezeti irányítású könyvtárak az állami (tanácsi) közművelődési könyvtárakhoz hasonló helyzetbe kerültek. Önálló helyiséget kaptak, szabadpólcós kölcsönzést folytatnak, megkezdtek a katalógusok építését, napi négy órában foglalkoztatott könyvtárosok beállítását szorgalmazzák stb.

Az állami gazdaságok közös fenntartású könyvtáraiban alkalmazott részfoglalkozású könyvtárosok legalább negyedévenként — miközben könyvcserét is végeznek — meglátogatják, segítik az üzemegységeknél működő fiókkönyvtárakat. Erre a célra felhasználhatják a művelődési autókat is.

Sajnos, problémák, nehézségek is adódnak a közös tevékenység során: a hőgyészi állami gazdaság szakszervezeti bizottsága például úgy gondolta, hogy az egyesítés után nem kell foglalkoznia a könyvtári munkával, és ha bizonyos problémák mégis felmerülnek, felveti a kérdést, miért egyesítettük a könyvtárat? Nyilvánvaló, hogy egyik fenntartó szervnek sem szabad lemondania a területén folyó könyvtári munka figyelemmel kíséréséről, még akkor sem, ha a közvetlen irányítást nem ő végzi. Így nem történik meg az, ami a dalmádi közös fenntartású, szakszervezeti irányítású könyvtár esetében előfordult: a helyi községi tanács vb beszámoltatta a volt községi könyvtárost a már nem létező községi könyvtár munkájáról, sőt hónapokon keresztül a tiszteletdíját is fizette! A beszámoló elkészítéséről az új könyvtáros nem is tudott, még a vb-re sem hívták meg, így a beszámoló csak általánosságokat mondhatott a község könyvtári munkájáról.

Az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy az egyesített könyvtáraknál *emelkedett az olvasók és látogatók száma*, színvonalasabbak a rendezvények, könyvtári bizottság alakult stb. Ezért tovább folytatjuk a közös fenntartású könyvtárak létrehozását.

Pacsai László

a Szekszárdi Megyei Könyvtár igazgatóhelyettese

Zenei ismeretterjesztés egy megyei könyvtárban

Az 1966—67-es népművelési évadban a székesfehérvári Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár zenei ismeretterjesztéssel bővítette szolgáltatásait.

A tárgyi feltételek megteremtése (sztereo lemezjátszó, hanglemezyanyag) lehetővé tette, hogy kísérleti program keretében 6 előadásból álló sorozatot indítsunk, melynek eredménye számunkra is meglepően jónak bizonyult. A sorozat témája a zenetörténet nagy korszakai a barokk zenétől az új francia zenéig volt.

Nem elszigetelt próbálkozás ez, hiszen a békéscsabai és — új épületében — a zalaegerszegi megyei könyvtár is foglalkozik ilyen munkával, mégis ki kellett dolgoznunk azokat a sajátos módszereket, amelyek figyelembe veszik a helyi adottságokat és szükségletet, a rendelkezésre álló lehetőségeket, eszközöket s mindezek alapján terveztük meg a rendezvényeket.

A sorozat elsődleges célja az volt, hogy a mai embert érő, sokféle, problematikus értékű zenei hatást — gondolunk itt elsősorban a könnyűzene nagy térhódítására — ellensúlyozzuk, segítséget nyújtsunk az értékeléshez, szelektáláshoz, s igényt keltünk a közönség mind szélesebb rétegeiben a komoly zene iránt. Tehát a zenei izlésnevelés és formálás, másrészt a mai művészeti alkotások megismertetése és megkedveltetése a feladat. Ez a célkitűzés annál is inkább időszerű, mert megdöbbentő, hogy viszonylag magas irodalmi-képzőművészeti műveltségű emberek sokszor árulnak el abszolút zenei igénytelenséget. Ezt többek között a zenei hallás, a zenei fogékonyság hiányával magyarázzák. Az ilyen indokolás azonban csak az esetek kis százalékában érvényes, sok esetben a zenével való megismerkedés lehetőségének a hiánya az igénytelenség oka.

Népművelési intézményeink, ha egyáltalán foglalkoznak zenei ismeretterjesztéssel, sokszor csak az amúgy is meglevő könnyűzene iránti igény kielégítésére szorítkoznak. Igaz, sok helyen hiányoznak a tárgyi és személyi feltételek. Kevés olyan vidéki művelődési otthon találunk, ahol üzemképes lemezjátszó vagy magnetofon van. A komolyzenei igény is meglehetősen kevés népművelőnél és könyvtárosnál lelhető fel.

Felmérve a helyzetet, többek között ezek a jelenségek is sürgették az említett zenei ismeretterjesztés elindítását, melyet a járási könyvtárak segítségével szeretnénk a megye egész területére kiterjeszteni. 1966-ban módszertani levelet készítetünk a járási könyvtárak számára, s a megyei könyvtár programtervén kívül még két sorozat témáját dolgoztuk ki, így kívántunk segítséget nyújtani az elinduláshoz. Mórton már hagyománya s nagy sikere van ezeknek a sorozatoknak, s biztatóan indult Dunaújvároson és Sárbogárdon is. A hallgatóság jórészt 17—25 év körüli fiatalokból tevődik össze, ez a többség (ők említették, hogy „jó közösen zenét hallgatni”).

Az előadások felépítése a következő volt: a korra, melyben a mű keletkezett, s magukra a meghallgatásra kerülő művekre vonatkozó hangulati bevezető után kö-

vetkezett a zenemű. Így a szöveg csak kiegészítő szerepet játszott, és nem annyira a történeti és elméleti adatközlésre törekedtünk, inkább arra, hogy a hallgatóságot előkészítsük a művek tartalmi, érzelmi, hangulati elemeinek a befogadására, az előadás hangsúlyos része maga a zene volt.

A közönműltban — s ez fokozottan várható a jövőben is — egyre nagyobb érdeklődés nyilvánult meg a közönség részéről a művészetek összefüggései iránt. A hallgatóság szívesen veszi, ha az egyes művészeti ágak koronkénti egymáshatásával, kapcsolatával és különbözőségeivel megismertetik. Ezért bizonyult jó módszernek, hogy egy-egy zeneszerző munkásságával foglalkozva, hivatkozunk a képzőművész, költő és író kortársakra illetve művekre. Az ilyen jellegű könyvanyagot (regények, elbeszélések, versek, drámák), valamint a vonatkozó zenei szakirodalmat minden alkalommal a rendezvény színhelyén kiállítás formájában elhelyezzük. A képzőművészeti illusztrációs anyagot pedig — amennyiben sikerül dialemez beszerezni — háttérként kivetítjük. Ezekon kívül a reprodukciós albumokat is elhelyezzük a kiállításokon.

A közönség összetétele veti fel a kérdést, hogy kiknek milyen szinten tervezzük a sorozatot? Mivel kialakult módszerünk és tapasztalatunk nem volt, előadásainkon olyan szintet kívántunk elérni, mely azok számára, akik ismerkedési szándékkal közelednek a zenéhez, bevezetést jelent a komolyzene világába.

Hogy meglevő igényt keltettünk fel, bizonyítja az a tény, hogy rendezvényeinket nemcsak az említett hallgatók látogatták, hanem azok is, akik esetenként kedvenc lemezeket kívánták hallani. Ez utóbbiak számára az előadásokon kívül időnként „szabad” zenehallgatási lehetőséget nyújtunk. Ezekre az estekre folyóiratokat és könyvanyagot is rendelkezésükre bocsátunk szabad használatra. Sokszor kitűnő rögtönzött műsorok kerekednek, ki-ki felolvass egy verset vagy novellát, majd a résztvevők zenét szerkesztenek hozzá, vagy bemutatják a korban, hangulatban, stílusban odaillő reprodukciót. Így alakult meg komolyzenei klubunk.

Ez a foglalkozási forma játékoságánál fogva rendkívül vonzó, s hasznossága népművelési szempontból is vitathatatlan. A könyvtári és népművelési tevékenység szerencsés találkozásának tartjuk. Itt az igények, vagyis a tartalom kereste és találta meg a neki legmegfelelőbb formát és nem fordítva.

A következő felmerülő kérdés az egyes vagy sorozati előadások kérdése. Mivel — a már említett — kettős célt, az ízlésformálást és a XX. század művészetének propagálását határoztuk meg, ebből természetszerűleg következik, hogy egy „levegőben lógó” előadás nem tudja ezt a célt hatásosan szolgálni. Hiányzik a folytonosság, az egymásra építés lehetősége, így hatékonysága sem lehet olyan erős, mint az előzetes témavázlat alapján megtartott előadássorozatoké.

Mind ezek figyelembevételével szerkesztjük a megyei könyvtár zenei programját az elkövetkező időszakra. Terveink közt szerepel egy és elmúlt évihez hasonló, a zenetörténetet áttekintő sorozat, továbbá „A XX. század és a zene”, valamint a „Mesélő muzsika” című, három előadásból álló sorozat a gyermekkönyvtári olvasók számára.

Móron, Sárbogárdon és Dunaújvároson is újrakezdődik e tevékenység, sőt szeretnénk elérni, hogy Bicskén is lehetőséget teremtsenek rá az illetékesek. A klubkönyvtárak, Fehérvárcsurgó — ahol már mutatkozott érdeklődés — és Rácalmás is bekapcsolódik ebbe a munkába.

Kovács Gizella

a Székesfehérvári Megyei Könyvtár munkatársa

A bibliográfiák felhasználása a kőbányai Szabó Ervin könyvtárban

Az elmúlt években megjelent bibliográfiák nagy száma indokolja, hogy megvizsgáljuk: milyen mértékben segítik ezek a kiadványok a közművelődési könyvtári olvasók tájékozódását a könyvanyagban illetve milyen mértékben könnyítik meg a könyvtárosok munkáját.

A bibliográfiák kölcsönzésének feltétele, hogy megfelelő példányszámban legyenek meg a könyvtárban, s az olvasók tudomást szerezzenek rójuk. A beszerzést megkönnyíti a könyvtárak számára, hogy a bibliográfiák szerepelnek a kollektori jegyzéken, és a könyvüzletekben is megtalálhatók. A feltárás könyvtártípusok szerint más és más lehet, de közös az alapelv: a katalógusban egyaránt ott a helyük az adott témaköröknél is, és azoknál a szerzőknél is, akikre vonatkoznak. Például Csomor Tibor: *A természet világában* című bibliográfiájának katalóguscéduláit el kell he-

lyezni az 5. 51—59 és a 61-es szakokban, a Vasvári István összeállításában megjelent Radnóti bibliográfiát pedig a 019, a 894.511 és a 92-es szakoknál is tárjuk fel a katalógusban.

A *szabadpolcon* való elhelyezés viszont a bibliográfia segédkönyv jellegét hangsúlyozza. A Radnóti kötet mellett megtalálható bibliográfia gondolatébresztő lehet az olvasó számára. Kölcsönzési tapasztalataink igazolják, hogy a vonatkozó könyvanyag mellett elhelyezett bibliográfia forgási sebessége kétszerese a pusztán csak a bibliográfiák helyén fellelhetőnek.

A *kézikönyvtárban* elhelyezett példányok a tájékoztató könyvtáros munkáját könnyítik meg, egyben az olvasók figyelmét is felkeltik az ilyen könyvek iránt. Ez sok esetben a kölcsönözhetőség kérdését is felveti, az olvasó ugyanis szeretné hazavinni a kérdéses bibliográfiát, alaposabb tanulmányozás céljából.

Különösen hasznos bevezetni a bibliográfiák kölcsönzését ott, ahol nincs olvasóterem. Az iskolareform nagyobb önállóságot kíván meg a tanulóktól, a pedagógus sok esetben csak körvonalazza a feladatot. Az eredményes munka megköveteli a tanulóktól az adott témakör irodalmában való tájékozódást. A felnőttoktatás lényegében hasonló jellegű feladatokat ró a továbbtanulókra. Mindezek következtében megnöttek a könyvtárak tájékoztatási feladatai. A bibliográfiák kölcsönzésével ugyan nem oldhatjuk meg, de elősegíthetjük olvasóink tájékozódási igényeinek színvonalasabb kielégítését.

A bibliográfiák használhatóságát a legeredményesebben épp azzal bizonyíthatjuk be, hogy az adott problémát megoldani igyekvő olvasónak a neki szükséges bibliográfiát gyorsan rendelkezésére bocsátjuk. A Brecht-ről dolgozatot író tanuló jól fel tudja használni pl. Mitru Ibolya Brecht bibliográfiáját, amely jó kalauz a Brecht irodalomban. A felhasználás sikere bizonyára arra készteti majd a tanulót, hogy más esetben is kérje a könyvtáros segítségét, sőt maga is nyomozni kezdjen a kapott újabb feladat irodalmában kalauzoló bibliográfiák után. Ezért kell a katalógusban lehetőleg minél nagyobb számban elhelyezni melléklapokat. De kiállítások, könyvkiemelések segítségével is fel kell járni az olvasók számára ezt a hasznos segédanyagot.

A kőbányai Szabó Ervin Könyvtár napi statisztikája alapján nyomon követtük a bibliográfiák kölcsönzésének alakulását az elmúlt másfél évben. E szerint 1967 első felében annyi bibliográfiát kölcsönöztünk (125), mint 1966-ban egész évben. A könyvtár a vizsgálat időszakában 30—35 féle bibliográfiával, 100—125 példánnyal rendelkezett. A legtöbbet Csomor Tibor: A muzsika világában, Ecsedy—Gáliczky: Solohov, Ecsedy—Gáliczky: Tavasz szél és Vasvári István: Radnóti című bibliográfiáját kölcsönözték.

A bibliográfiák iránti igények növekedése igazolja a bibliográfiai műhelyek törekvéseit: az olvasó és a könyvtáros kezébe hasznos segítőt adni az irodalom, a művészetek, a politika, a történelem irodalmában való búvárkodáshoz. Sajnos, a természettudományok és a műszaki tudományok területén már nem ilyen jó a helyzet. Pedig ennek az irodalomnak bibliográfiai feltárása két okból is szükséges. Egyrészt a többségükben humán műveltségű közművelődési könyvtárosok bibliográfiai segítségére várnak a természettudományok és műszaki tudományok világában való eligazodásukhoz, másrészt az olvasó bibliográfiai tájékoztatást kell megoldanunk e sajátos szakterületen. De az igényt indokolják a műszaki ismeretek, a természettudományos világkép megalapozásának könyvtári feladatai is. Reméljük, hogy a következő években gyökeresen megváltozik a helyzet e téren is, és számos hasznos természettudományi és műszaki népszerűsítő bibliográfia kerülhet az olvasó és a könyvtáros kezébe.

Szecsődi János

a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár

12. sz. kerületi könyvtárának munkatársa

A SZEGEDI ORVOSTUDOMÁNYI Egyetem Évkönyvet adott ki az 1963—64-es és az 1964—65. tanévről. Az Évkönyvet a könyvtár munkatársai szerkesztették, akik egyik fejezetében a könyvtár tevékenységét is ismertetik. Az egyetem tudományos dolgozóinak 1963—64-ben meg-

jelent szakirodalmi publikációit egybegyűjtő bibliográfia az évkönyvben is helyet kapott, de ugyanakkor különnyomatként is megjelent.

A FELSŐOKTATÁSI SZAKIRODALMI tájékoztató társadalomtudományokat tartalmazó B soro-

zatának 1967-es 1. száma a budapesti egyetemek közös munkájaként látott napvilágot. A külföldi műveket tartalmazó, hatalmas anyagban gondosan szerkesztett tárgy- és névmutató ad eligazítást. A fontosabb munkákat bőséges annotációk ismertetik.

Peremlyukasztásos kártyák alkalmazása egy fővárosi kerületi könyvtárban

Horváth Tibor: Kézi lyukkártyák a hazai könyvtárakban című tanulmányának megjelenésével szinte egy időben kezdtünk hozzá a 48. számú Szabó Ervin Könyvtárban a peremlyukasztásos kártyák alkalmazásához. A IX. kerületi Dési Huber Művelődési Ház és a könyvtár együttműködése (közös rendezvények, igénykutatás stb.) egyre sürgetőbbé tette az olvasói igények sokoldalú feltárását, melyet ezzel a módszerrel kívántunk megoldani.

Munkánkhoz 70 lyukkal ellátott kártyát használunk. Előzőleg azonban a Könyvtártudományi és Módszertani Központnak és a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár módszertani osztályának segítségével összeállítottunk egy kérdőívet, amely az általános népművelési szempontok és a telep sajátosságainak figyelembevételével készült. A kérdőív 41 szempont szerint tárja fel az olvasók igényeit. Ezeket nem soroljuk fel, csak megjegyezzük, hogy a szépirodalmi műfajokra 11, az ismeretterjesztő irodalomra 22 kérdés vonatkozik; a szóbeli ismeretterjesztés, a kiállítások, zenei rendezvények, klubélet iránti érdeklődést 8 kérdés puhatolja; a családi állapotra, életkorra, foglalkozásra és iskolai végzettségre pedig 18 külön kérdőpontot állítottunk össze. A feldolgozáznál a sorszámokat egyben kódjeleknek is használjuk.

Tudjuk, hogy a szempontok vitathatók, de olyan úttörő munkát vállaltunk, amelyet eddig még hálózatunkban más könyvtár nem végzett.

A sokszorosított kérdőíveket a 2600 olvasónkkal kitöltöttük, az olvasói sorszám, lakcím, név feltüntetésével együtt. Ezeket az adatokat átvittük a kézi lyukkártyára olyan módon, hogy az olvasói sorszámmal, névvel, címmel ellátott kártya megfelelő számait kivágással jelöltük. Így egyetlen tí beszúrásának segítségével a kérdéses érdeklődési területek iránt érdeklődő valamennyi olvasót számon tarthatjuk.

E beszámoló írásakor a feldolgozó munka 70%-át már elvégeztük, és így a jelen periódusban is igen nagy gyakorlati hasznukat vesszük a kártyáknak. Például novemberben a Dési Huber Művelődési Házzal közösen tartottuk meg „Mai szovjet líra” c. rendezvényünket, melyre már a lyukkártya segítségével hívtuk meg az érdeklődő olvasóinkat. A kérdőíven feltüntetett műfaji megjelölés és a rendezvények iránti érdeklődés megjelölése lehetővé teszi, hogy elsősorban azok felé forduljunk, akiket a téma kifejezetten érdekel. Így amellet, hogy bármikor adatokat tudunk szolgáltatni olvasóink érdeklődési köréről, elsősorban gyakorlati munkánkban fogjuk a lyukkártyának igen nagy hasznát venni.

Könyvtári munkánkban igen gyakran előfordul, hogy egy-egy olvasórétanggal kell foglalkoznunk. Ha például munkásolvasóink olvasmányait akarjuk figyelemmel kísé-
sérni, ebben az esetben is nagy segítséget kapunk a lyukkártyáktól. A kódszámok alapján kiszedjük kartonjaikat és az ezekben feltüntetett érdeklődési területeknek megfelelően irányíthatjuk olvasmányaikat (bibliográfiák, előadások szervezése stb.).

Hálózatunkban csak ifjúsági klubok működnek, holott a kérdőívek alapján kiderült, hogy az olvasók 25—30%-a rendszeresen járna klubösszejevetelekre.

Közvetlen szomszédságunkban helyezkedik el a Dési Huber Művelődési Ház, melyet jó egy évvel a mi könyvtárunk megnyitása után adtak át a telep lakóinak. Régi vágyunk az (és ennek érdekében elég sokat fáradoztunk már), hogy a könyvtár és a művelődési ház együttesen a telep kulturális életének a központja legyen. Sajnos, a művelődési ház igen elhagyatott, nagyon kevés látogatója van, rendezvényein is elég kis létszámú közönség jelenik meg. Ezért kötelességünknek tartjuk, hogy erőnk-
höz mérten minél nagyobb segítséget nyújtsunk nekik is. A lyukkártya erre is lehetőséget ad. Egy-egy rendezvényre a 3000 olvasóból azoknak küldünk meghívót, akik a kérdőív szerint a szóban forgó előadás iránt érdeklődnek, és feltehetően meg is jelennek ezeken a rendezvényeken. Segítségére tudunk lenni ily módon a művelődési háznak a műsor tervezésében is, hiszen az igények felmérésének alapján tudatosan készíthetnek programot. Reméljük, hogy terveink így valóra válnak, és a művelődési ház és a könyvtár együtt valóban központja lesz a József Attila lakótelep kulturális életének.

Munkánk során, sajnos, anyagi problémákkal is meg kellett birkóznunk, a kérdőívek és kártyák előállításához szükséges 1500 Ft-ot ugyanis igen nehezen tudtuk összeszedni. Több száz munkaórát igénylő többlet munkát kellett végeznünk, melyet felerészben társadalmi munkával tudtunk megoldani.

Gyurján Józsefné

a FSZEK 48. számú kerületi könyvtárának munkatársa